

דוד בן אשר
צילומים:
דוד בן אשר
ואלבום המשפחה

שלושת העולמות של רות פרדס

פסיכותרפיסטית, רקדנית וחוקרת פולקלור

ניתן לאפיין את **רות פרדס** במגוון "תלבושות" (בגדים):

בגד אחד מחוייט, מעורר חשיבות ויוקרה, תואם את עיסוקה הרשמי הפארה-רפואי בתחום הפסיכותרפיה בהיותה יושבת ראש עמותת יה"ת (האגוד הישראלית למטפלים באמצעות אומנויות) שם לחמה לקבל הכרה מקצועית לתחום. בגד שני קליל, מקושט, מסוגנן - מציין את עיסוקה בטיפול בתנועה, וריקודי עם על המגוון העצום שלהם. בגד שלישי - מעין גלימת המדען - חוקרת הפולקלור של עדות ישראל.

המלבושים הללו, כסמל, הם הביטוי ההוליסטי לשלושת העולמות של האישה הססגונית הזו, ללא גבולות. מעבר לעיסוקים וההתמחויות, ויש גם סיפור חיים יוצא דופן כפי שיוספר בהמשך בכתבה זו.

נפגשנו בביתה המיוחד בישוב הררית במשגב שבגליל. אחרי נסיעה בפיתולי הכביש ביער, כבר על המדרכה, בכניסה לביתה, חשנו (זוגתי נירה ואני) באווירה הרגועה ומשהו קסום של שלוה עם אנרגיות זורמות. לצדי המדרכה רקפות ושאר פרחים וצמחייה שופעת ירק ועצים והכנסת אורחים מכבדת.

הבית עצמו משרה נינוחות ותמיהה לא קטנה. המבנה הייחודי בעל 5 הצלעות (חתך הזהב), שעוצב על ידי **ג'ו פרדס**, בעלה המנוח של רותי, משקיף על עמק בית נטופה והכנרת, נוף רחב ידיים רגוע ומרחיב נשימה.

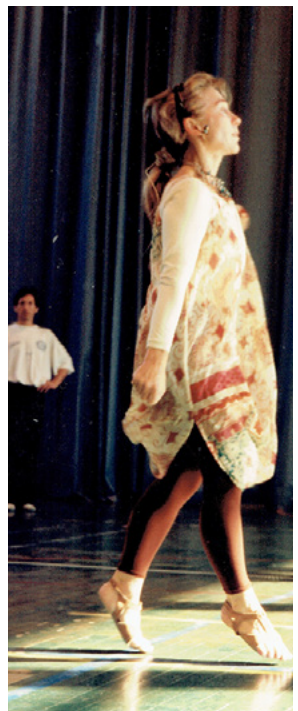
אפילו ארוחת הבוקר כבר מוכנה על השולחן המעוצב, כי ככה מנהג הכנסת האורחים בבית הזה, "בית רותי וג'ו פרדס" תמונות קיר רחבות ופסלים מפוזרים בפינות השונות מעשה ידיה של בעלת הבית היצירתית מאד.

הראיון כולו נמשך כ-4 שעות, מלווה בהדגמות ריקוד והסברים, אפילו בהחלפת תלבושות להדגמה יותר אוטנטית. האלבומים המשפחתיים מככבים בשיחה הקולחת, בהם תמונות נוסטלגיות מפעילות רבת שנים ברחבי הארץ והעולם. לבסוף יצאנו מביתה הרווי אוירת תרבות ואנרגיות חיוביות כשעמנו חוויות מעשירות ועוצמתיות.

בראיון מקיף (והקצר מלהכיל את היקף המעש של האישה הקטנה/גדולה הזאת), פורשת רות את תולדות פעילותה ב-82 שנות חייה הקצרים.

הפסיכותרפיה כעיסוק מרכזי בחיים

זה 50 שנה עוסקת רות בפסיכותרפיה במסגרת יה"ת - "האגוד לטיפול באמצעות אומנויות בישראל". זהו איגוד המייצג את המטפלים מול המדינה, ומאגד מומחים בתחום התרפיה באומנויות ב-6 ענפים: אמנותית חזותית, ביבליותרפיה, דרמה, מוסיקה, פסיכודרמה, תנועה ומחול. האיגוד פועל כיום בישראל תחת מערכת החינוך, הבריאות והרווחה. בזכות מאבקה של רותי ושותפיה זכה הענף להכרה מקצועית, תהליך שממשיך גם היום.

רותי בהופעה
בסיגנון אתני

רות רכשה, תחילה, את השכלתה בסמינר הקיבוצים ובהמשך למדה פסיכולוגיה קלינית, באוניברסיטת בר אילן, תואר שני בטיפול בתנועה רכשה רותי באנגליה.

בהמשך התמחתה בטיפול בתנועה ומחול באקדמיה לדאנס תרפי, בגרמניה ובאוניברסיטת חיפה עבדה רות שנים רבות בבי"ח אסף הרופא, באבחון ושיקום של ילדים הלוקים ב-CP (שיתוק מוחין) במקביל טיפלה רותי במשך 20 שנה כפסיכותרפיסטית בביה"ח בבאר יעקב.

במשך כ-8 שנים כיהנה רות כיו"ר ארצית של יח"ת. בידה תעודת הוקרה מיוחדת על תרומה לאגודה החשובה הזאת, שגם גדלה בתקופתה לאלפי חברים.

התרפיה הרפואית והריקוד - כן, הולכים ביחד

רותי מתארת את הדואליות של חייה: רוב חיי אני חצויה בתוכי בגלל ההתחלה שלי. הריקוד טבוע בי עוד מקדמת דנא. עוד בהיותי ילדה בקיבוץ נגבה, בגיל 5 כבר זוהו כישורים אלה. כבר אז קיבלתי את הסולו הראשון שלי בהופעת ריקוד. מאז לא הפסקתי.

במקביל לעבודתי התרפויטית היה הריקוד כל עולמי. כנערה נשלחתי ללמוד אצל **גרטרוד קראוס** והכשרה אמנותית אצל **אריה כלב**. השתתפתי בסדנאות תיפוף של **אליהו גמליאל** ובדבקות של **ויקי כהן**. צורפתי על ידי **רעיה ספיבק ותרצה הודס** לקורס הכשרת מדריכים באולפן בית לסין.

בהמשך הוזמנתי ללמד באולפן (קורס להכשרת מדריכים) ולימים גם ניהלתי את הקורס בבית לסין ובגבעת וושינגטון, הדרכה בה המשכתי במשך 30 שנה. שותפיי להקמת מפעל ריקודי העם בישראל, שראוי להזכירם היו מובילי התחום - **גורית קדמן, רבקה שטורמן, יואב אשריאל, אליהו גמליאל, שלום חרמון, יענקלה לוי, תמר אליגור, מושיקו הלוי, יונתן גבאי, יונתן כרמון,**

פרשנות וחקירה הם מהות הפולקלור - סיפורה של רות

פתחתי חוגים גדולים ומוצלחים להרקדות המוניות וסחפתי המונים לרקוד וליהנות. גם כוריאוגרפיות גדולות ברקורד שלי (בהמשך), אבל במיוחד עניין אותי המחקר והפרשנות של התנועה והריקוד וכן התקשורת המתקיימת בין אדם לאדם בזמן הריקוד. התמקדתי בלפרש מהו ריקוד טוב - מבנה, צעדים, שייכות, התחלה, שיא וסיום: מהי ההתפעמות וממה נלהבים.

למה, למשל, עולות הידיים ונע הראש לכאן או לכאן. מה המקורות של התנועות, הבחנות והפרדות, מהי תורת ההדרכה ואיך ללמד נכון כל צעד. כמודל התמקדתי בריקוד התימני. יחסתי חשיבות רבה למקור האתני של המחול והביטוי התרבותי שטמון בו. ובעיקר חקרתי את טקס החינה התימני והריטואלים המרפאים שבתוכו.

במקביל חקרתי גם את אפיוני יהדות המזרח ומזרח אירופה: מה מחבר בין ניעות הברכיים בסגנון תימני, למשל, לכיפוף הברכיים בריקוד חסידי. נעזרתי בד"ר **צבי פרידהבר** ובידע הרחב שלו. בחנתי איך מתקשר המחול למנהגים כמו עליה לקברות צדיקים, הילולות, ל"ג בעומר במירון, חתונות, תכשיטים, צביעות עיניים וכו'.

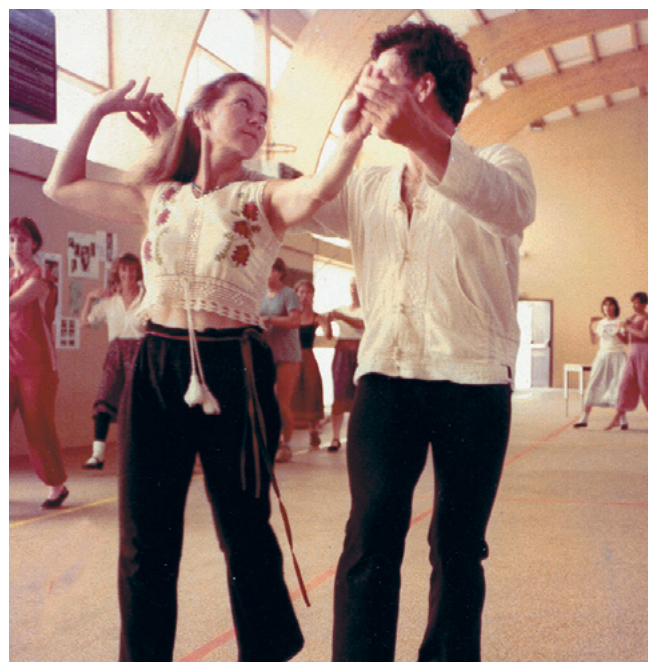
חקרתי את הספרות המרוקאית ואחרות על מנת לדייק בביטוי התנועה והריקוד. ראיתי למשל בריקוד התימני תנועות מצומצמות מעלה מטה, כאשר הפיוט של **שלום שבזי**, הלחן והתנועה מחוברים יחד כנוגעים באל ובקדושה. למדתי להבין דרך הדבקה הערבית, למשל, בה הידיים מחוברות חזקות כשרשרת, מביעות עוצמה המוקרנת מאחד לשני. זה אופייני לחברה ערבית מלוכדת, דבק-צעד, מחוברים לאדמה כשהגבר מוביל כי כזאת היא החברה הפטריארכלית.

“במיוחד עניין אותי המחקר והפרשנות של התנועה והריקוד וכן התקשורת המתקיימת בין אדם לאדם בזמן הריקוד. התמקדתי בלפרש מהו ריקוד טוב - מבנה, צעדים, שייכות, התחלה, שיא וסיום: מהי ההתפעמות וממה נלהבים”

ראיתי איפיונים של תרבות "הייקים" בריקודים של **שלום חרמון**, **רבקה שטרמן**, **גורית קדמן** בריקודים כמו "בת פתח", "הורה נעורים", תבנית "מרובעת" יותר נוקשה. למדתי את ריקודי החסידות ממזרח אירופה, את המאכלים, הלבוש, שפת הלדינו ועוד ועוד. גורית קדמן הייתה לי לגורו ו**תרצה הודס** שלחה אותי ללמד וללמוד בכל הארץ. בשלב מסוים נשלחתי ללמד ריקודי עם למושב עולים. יותר למדתי מהם מאשר לימדתי. למדתי את מנהגי העדות, המאכלים, התנועות, הבגדים, החגים. על ידע זה, מאוחר יותר, התבססה העבודה התרפויטית שלי ויצירת מודל טיפולי השואב את כוחו מתרבות המקור של המטופל.

הרקדות וחוגים

חוג גדול של מאות רוקדים היה לרות בבית מילמן ברמת אביב. היא הייתה מאד פופולרית בקרב אוהבי ריקודי עם. ארגנה מפגשי משפחות של הרוקדים שלה בכפר הירוק לגיבוש והיכרות קרובה. חוג טוב היה לה בבית הסופר בת"א. ערכה הרקדות מרכזיות ברחבי הארץ. ממטולה עד אילת... להקות שלה הופיעו במקומות שונים בארץ. בפסטיבל כרמיאל פתחה רותי, במשך שנים, את ערב ההרקדות והייתה שותפה בוועדת השיפוט בפסטיבל.

רותי רוקדת בסדנה לריקודי עם בצרפת

סיפור הפרק הצרפתי והפעילות העולמית

באחד הימים הגיעה בחורה צרפתייה בשם קריסטיאן לחוג שלי בבית מילמן. הסתבר שהיא מחפשת מקורות ידע תנועתיים בעולם הפולקלוריסטי. היא התרשמה עמוקות ממה שראתה אצלי והזמינה אותי ללמד בצרפת. ערכתי סמינרי ריקודים בגרנוביל, טולוז, ובבולוריס בריוויירה הצרפתית. סמינרים שכללו מערך שלם של "אתניות" כולל מאכלים שלנו, הרצאות, סיפורי ארצנו הוויי ישראלי. חוויה ישראלית ייחודית של אכילה שתיה וריקודים, דבר שהפך למפעל ציוני תרבותי עצום במשך 30 שנה, יחד עם בעלי ג'ז, שהיה הרוח החיה מאחורי המפעל הגדול הזה. מאות אנשים הפכו עם השנים למליצי יושר נאמנים למדינה שלנו וגרמו לנו להרגשת סיפוק גדולה.

לא עוצרת לרגע

בביתה של רות יש סטודיו, שמלבד היותו סטודיו למחול ותנועה הוא גם מוזיאון מעניין. ציורי קיר גדולים, תמונות היסטוריות, פינת מדיטציה ועוד מכמני רוח ונפש. מתקיימת שם קליניקה לקבוצות יוגה, סדנאות למעברים בחיים, ובקהילה. מפגשים אישיים וקבוצתיים בנושאים שונים, בהדרכת המאסטרית לפסיכותרפיה רות פרדס, כמובן. בנוסף רותי יצרה מופע "סיפור חיים פוגש מחול". אותו מציגה רותי בסטודיו בביתה ובמקומות שונים ברחבי הארץ והעולם.

**"בשלב מסוים
נשלחתי ללמד
ריקודי עם
למושב עולים.
יותר למדתי
מהם מאשר
לימדתי"**

**"באחד הימים
הגיעה בחורה
צרפתייה בשם
קריסטיאן לחוג
שלי בבית
מילמן. הסתבר
שהיא מחפשת
מקורות בעולם
הפולקלוריסטי.
היא התרשמה
עמוקות ממה
שראתה אצלי
והזמינה אותי
ללמד בצרפת"**

סיפור חיים שלא יאמן של סנט אנטושקה

רותי בילדותה

רות שוורץ (לימים **וטש** ואחר-כך **פרדס**) נולדה בגטו שבעיר אוסטרוביץ' בפולין, בפברואר 1940. עם הכיבוש הגרמני גברה הסכנה ואמה החליטה להציל את בתה בת השנתיים. האם **גוטה** עבדה שם מחוץ לגטו כמבשלת ששרתה קציני אס אס. פעם נעלמה הילדה מעיני אמה. כשהאם המבוהלת יצאה החוצה כדי לחפשה, היא ראתה, לתדהמתה, את בתה הקטנה מרקדת באמצע מעגל של קציני אס אס. המריעים לה.

האם הבינה שעליה להציל את הילדה וברגע מסוים, בתיאום מוקדם, מסרה אותה לידי של קצין גרמני-פולני **אלוייזיה פלבה**, מעבר לגדר התיל של הגטו. האיש החביא את רותי בתוך המקטון הצבאי שלו ומסר אותה להוריו שגרו בכפר פרו נאצי. הוא הסביר להם שזוהי בתו שנולדה לו באפן לא חוקי. הוריו נתנו לה את השם **אנטושקה**. היא הוטבלה לנצרות והפכה לנכדה לכל דבר.

ב-1945, לאחר שהאם גוטה שרדה את המלחמה, היא חזרה לקחת את בתה, שכמובן לא הכירה אותה. היא באה למקום מתחזה למורה פולניה, האוספת לביה"ס ילדים שנשארו בכפרים בזמן המלחמה. וכך לקחה את הילדה ונעלמה אתה מהכפר. בהמשך עלתה לארץ, התיישבה בתל אביב ושלחה את הילדה בשמה המחודש - רות, לקיבוץ נגבה.

בתום המלחמה הגיעו הרוסים לאזור שבו היו הכפרים שסייעו לגרמנים במלחמה. הרוסים נקמו בהריסת הכפרים כסגירת חשבון עם הנאצים. תושבי הכפר הזה סיפרו לרוסים על הילדה שניצלה בזכותם מציפורני הנאצים וכך חמלו הרוסים על הכפר בזכות אותה ילדה שאותה הצילו. אנשי הכפר יחסו את הצלת כפרם לילדה אנטושקה והפכו אותה לקדושה עבורם. לכבודה הקימו צלב מיוחד על ראש גבעה לשם הם עולים לרגל מדי שנה כמחווה לאנטושקה הקדושה.

לפני כמה שנים נסעה רות פרדס לכפר ההוא והתקבלה בחגיגות שמחה והערצה בטקס מיוחד עם פרנסי המועצה האזורית.

האם גוטה שמרה על קשר עם הקצין שהציל את בתה. ב-1978 הובא הקצין פלאבה לישראל לקבלת אות חסיד אומות העולם. הוא לא נישא מימיו, נותר ערירי ולא ביקש תמורה למעשיו, ורק תמונתה של הילדה אנטושקה נשארה תמיד בכיס מעילו.

לרות שני בנים, **חי וגל**, מבעלה הראשון **טוביה וטש**. את רוב שנותיה חיתה עם בעלה השני, אהבתה הגדולה, **גיז**, שהלך לעולמו לפני מספר שנים, ועם שתי בנותיו יעל ואורנה. לגיז ורות יחד 10 נכדים ונין.

רותי המשיכה את חייה עם בן זוגה **אורי**. אהבתם יצרה זוגיות מופלאה במשך ארבע השנים האחרונות שהסתיימו, למרבה הכאב בימים אלה במותו של אורי.

רותי ממשיכה לומר "כן לחיים" ונותנת השראה ביכולת ההתמודדות עם מה שהחיים מביאים.

רותי עם גיז בעלה

**לימים, נסעה
האם גוטה לפולין
ומצאה את הקצין
שהציל את בתה.
ב-1978 הובא
הקצין פלאבה
לישראל לקבלת
אות חסיד אומות
העולם. הוא לא
נישא מימיו,
נשאר ערירי,
לא רצה תמורה
למעשיו, ורק
תמונתה של
הילדה אנטושקה
נשארה תמיד
בכיס מכנסיו.**

“מעבר לכל דבר
רות מגלה ידע
מעמיק ביסודות
הריקוד וחקר
המקורות”

זה לא רק
לימוד הריקוד
אצלה, זה גם
לספר על
הריקוד,
על ההיסטוריה,
איך נוצר,
מה המשמעות,
מה הסמל

אצלה זה לא רק
מחול, זה מכלול
הוליסטי - זה
חברה, עזרה,
שותפות,
התעניינות בק,
בחינת האדם
עם חושים
מפותחים

מכירה ומוקירה של רות פרדס, מדברים בה, בראיונות קצרים לכתבה זו

מושיקו הלוי, ריקודאי, מלחין, משורר, רקדן ובעבר מנהל להקת ענבל:

אני מכיר את רות הרבה שנים לרבות מפגשים מיוחדים. רות היא אישה רוחנית, נשמה. אהבתה לריקוד היא משהו מיוחד. ידוע לי שבנסיעותיה הרבות לצרפת שם ערכה סדנאות, לקחה גם את הריקודים שלי כחומרים בתוכנית הלימוד שלה שם. אני גאה בכך. הערכתי תמיד את הגישה הרוחנית שלה בעבודתה המקצועית.

שלמה ממן, ריקודאי, במשך שנים מנהלו האמנותי של פסטיבל מחול כרמיאל:

אני זוכר את רות מאד לטובה עוד מהחוג המיתולוגי שלה בבית מילמן, שם גם רקדתי אצלה. היא מדריכה מחוננת בעלת ידע וניסיון רב שנים. רהוטה בדיבורה, כל מילה ברורה ומדודה. גם רקדה מאד יפה. מעבר לכל דבר רות מגלה ידע מעמיק ביסודות הריקוד וחקר המקורות. רות קורנת תמיד, במרכז המעגל עם היופי החיצוני והפנימי שלה.

יאב סידי, מדריך ריקודים, עוסק בתיעוד ושימור המחול העממי שלנו:

רות מדריכה וותיקה ביותר עם אפיונים ייחודיים לה. זה לא רק הצעדים, זה בעיקר אופי הריקוד, העמקה ברבדים של הבנה של מהות הצעד, מהות הריקוד. ההבחנה המיוחדת שלה היא נדבך נוסף על הנראה לעין הרגילה. במשך שנים היא תרמה מימד אחר לארגון ההרקדות, בפסטיבל כרמיאל.

טוביה טישלר, ריקודאי, כוריאוגרף, מרקיד:

היסודיות של רות היא במהותה. כל צעד מדויק ומוקפד. הדרכתי איתה במחנה “בלו סטאר” בארה”ב, וראיתי אותה בעבודה. זה לא רק לימוד הריקוד אצלה, זה גם לספר על הריקוד, על ההיסטוריה, איך נוצר, מה המשמעות, מה הסמל.

עליזה רוזן, מרקידה מפיקה, עיתונאית:

רות היא אישיות כובשת, קרוב למושלם. אצלה זה לא רק מחול, זה מכלול הוליסטי - זה חברה, עזרה, שותפות, התעניינות בק, בחינת האדם עם חושים מפותחים. זה כמו, למשל, לתת ידיים במעגל, ההתחברות בין האנשים בכל מובן. היא תמיד תשאל אותך מה עוד צריך, מה לתת, מה לקבל - דו כיוונית. מבחינתה אין בחיים “סתם”, לכל דבר התכלית שלו. כן, ומעל לכל מאד מאד מוכשרת.

יגאל טריקי, ריקודאי, מנהל קורס מדריכים:

דרך ההדרכה של רות - דרכי נועם, רכות והבנה. יש שצועקים, קשוחים, מפחידים, לימוד קשוח. לא כך רות, היא שואפת לשלמות - תרימו את היד ככה ולא ככה, להקפיד על הברכיים, התנועה העגולה הנכונה, (כמו בריקוד “בוא בשלום” למשל, או תנועה של זריעה). איננה מסתפקת בתנועה הנדרשת, צריך לעשות יפה ומתאים לתוכן ולצעד. כן, הרבה למדתי ממנה.

רעיה ספיבק, ריקודאית כוריאוגרפית, רקדנית, מפיקה:

הייתי הטריגר של רות לכיוון ריקודי העם. אחרי התקופה בקיבוץ נגבה, הגיעה אלי הנערה שלמעשה חיפשה את עצמה וקיבלה את החיבוק שלי. רות הלכה בעקבותי בעוד תחומים. היא מוכשרת וניחנה בדינמיות, מרץ, אנרגיה במלא מובן המילה. רקדנית טובה מאד ומדריכה בחסד. הדריכה גם באולפנים למדריכי ריקודי עם. בהיותה צעירה מאיתנו, במובן מסוים היא ילדת הטיפוחים שלי ושל תרצה הודס. היא לא מספר אחד, היא אחד וחצי!

הנה כי כן, סיפורה של המולטי טאלנט רות פרדס, מבין המובילים בתחום המחול הישראלי, ובעלת מקום של כבוד בתרבות ארצנו.

